

מעיל שהוא כעין כיסוי מטריה המיועד לילדים מורנו הרב יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א

ליל שבת קודש פרשת בא תש"פ

בענין נידון לבישה בשבת של כיסוי לילדים מפני הגשמים שבחלקו התחתון הוא רחב כעין מטריה פתוחה, יש לדמותו לנידון לבישת כובע שיש בשוליו רוחב טפח, ומתוך דברי הפוסקים יש ללמוד שבנידון דידן הדבר אסור.

ד. והתחבטו גדולי האחרונים על מה שמכו לילך עם כובעים שהיו נהוגים בימיהם שהיה בשוליהם רוחב טפח, וכתב הט"ז בטעם ההיתר כיון שאין מטרת הכובע להגן מצל ולכן אין בו איסור, והאליה רבה כתב שנקטינן להלכה כשיטת רש"י שלא סובר שיש איסור אהל בכובעים.

ה. והנה בכיסוי זה שהוא עשוי בתחתיו באופן שהוא רחב כעין מטריה פתוחה ובא להגן מפני הגשמים, לא קיים היתרו של הט"ז הנ"ל, וממילא באנו למחלוקת הפוסקים בנדון זה, ובפרט ששמענו מהגרי"ש אלישיב זצ"ל שעיקר סמיכת העולם היה על דברי הט"ז, וכאן שלא שייך טעמו של הט"ז אין להתיר.

א. לענין עצם פתיחת הכיסוי שעל ידי זה נוצר האהל, י"ל שאין בזה חשש כיון שהוא עביד וקאי, ובמעשה קל הוא נפתח ונסגר, ויש לדמותו לדברי החזו"א שאמר שפתיחת מטריה אין בה איסור עשיית אהל מטעם דהוי כעביד וקאי וכדין כסא טרסקל שמותר לפותחו בשבת, ולא אמרינן שיש בדבר משום נטיית אהל, כיון שכל חלקי האהל מוכנים והרי זה כתשמיש דלת. [אלא שאסר החזו"א הליכה עם מטריה כיון שכבר גדרו בזה גדולי הדורות וגם יש בו תיקון מנא חשוב כיון שאפשר להשתמש במטריה בכל מקום].

ב. בענין לבישת כובע שיש בשוליו רוחב טפח מצינו שנחלקו הראשונים, ושורש הדברים הוא בביאור סוגיית הגמ' בשבת דף קל"ח ע"ב דאיתא התם האי סיאנא שרי [מותר ללבוש כובע בשבת ואין בזה חשש עשיית אהל], והקשו בגמ' דהא איתמר סיאנא אסור, וחילקו בין אם יש בו רוחב טפח שאז יש בו איסור משום אהל לבין אם אין בו רוחב טפח שאין בו איסור, ושוב הקשו אלא מעתה שרביב בגלימא טפח הכי נמי דאסור [פירוש, וכי אם יתעטף בטלית וישרב אותה לפניו טפח יהיה בזה איסור אהל] ותירצו לא קשיא הא דמיהדק והא דלא מיהדק.

ג. ונחלקו הראשונים בביאור מסקנת הגמ' לדינא: [א]. דעת רש"י שלמסקנה הגמ' חוזרת בה וסוברת שאין איסור אהל בלבישת כובע, וכל החשש הוא רק שמא הוא יפול מעל ראשו ויבוא לטלטלו ד"א ברשות הרבים, ואם הכובע מהודק אין בו חשש ולכן מותר. [ב]. ודעת הר"ח והתוס' והרמב"ם שגם למסקנה יש איסור אהל בהליכה עם כובע שיש בשוליו טפח, אלא שאם השוליים אינם מהודקים אלא נכפפים לא גזרו בזה, ורק במהודק דהיינו שהשוליים עשויים מחומר שאינו נכפף יש איסור. והשו"ע העתיק להלכה בסי' ש"א סעיף מ' וסעיף מ"א את ב' הדעות להלכה^א.

יחשב כאהל המוחזק בידי אדם, אלא שכבר ביאר החזו"א שם שדעת הראשונים שאוסרים לבישת כובע הוא דס"ל שגוף האדם נחשב כעין יתדות והרי זה כמי שיניח את המחצלת על גבי יתדות שהדבר אסור, דתו לא נחשב כהל המוחזק בידי אדם.

^א והנה יש לעיין בכל הנידון של איסור הליכה בכובע לשיטות הראשונים הנ"ל, מהדין המבואר בגמ' שבת דף מ"ג ע"ב שמותר לשים מחצלת על הראש להגן מפני החמה, שממנו למד החזו"א [סי' נ"ב ס"ק ב'] שאהל המוחזק בידי אדם אין בו איסור אהל, אמאי לא נימא שגם כובע המונח על ראשו של אדם